

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erd. róm. kath. irod. társulat

H E T I K Ö Z L Ö N Y E.

FELELŐS SZERKESZTŐ

DR. TÓDOR JÓZSEF.

SZERKESZTŐTÁRSAK:

DR. CSERNI BÉLA.
STRAUBERT ÖDÖN.

PÁL ISTVÁN.
DR. VERESS FERENCZ.

TIZEDIK ÉVFOLYAM.

2901

AZ EGYLET TULAJDONA.

~~GYURAFEHÉRVÁRT~~

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsi öki lye. nyomdában 1887-ik évben.

Vidéki levél Topliczáról	326
LX. választmányi gyűlés	363
Nyilvános nyugta Piskiről	371
Nyilatkozat Veress Istvántól	378
Tanítóegyleti közgyűlés Csik-Somlyóról	386
Templomszentelés Petroszényben	392
Egyleti élet Borszékéről	394
A katolikus nagygyűlés Budapesten	402
A „Szer t-István“ társulat tudományos irodalmi osztá- lyának gyűlése	402
Vidéki levél Gyergyó-Ditróból	403
Dr. Schlauch Lőrincz felsőházi beszéde	4 8
Hátszegi levél	409
Egyleti élet Csik-Karczfaiváról	409
Tudomásul a templomi tőkék kamatjövedelme után fizetendő adóügyben	410
A magyar zarándokok ünnepélyes fogadtatása	416
Egyleti élet Csik-Mindszentről	416
Legkegyelmesebb királyi intézvény	425
Vidéki levél Kaálból	425
Egyleti élet Gyergyó-Ditróból	426
LXI. választmányi gyűlés	435

Vidéki levél Zágonból	442
Karácsonfa ünnepély Szászvároson	445

IV. Irodalom.

Korszerű egyházpolitikai kérdések 41	41
Armenia Tenge	97
Egy jó könyv Tenge	103
Órangyal. Kolombán Ag	159
Előfizetési felhívás az „Unit. Erd“ című műre	249
Katholikus Szemle a Sz. I. T. T. T. közl.	249
Kath. Hitelemzéstán elemei F. P.	305
A szt. Család naptára	321
Előfizetési felhívás Leps. Egyh. besz.	372
Egy jó könyv. P. Felicz.	395
Gondolkodástan, ismertetés Dr. Veresstől	417
Friedensgeläute ismertetés	419
Jézus szül. és hal. éve, ism. Sp. J.	
Irodalmi regestrum minden számban.	

V. Napi események.

Minden számban.

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre: 4 frt a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldéséért, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. — A Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldéséért.

Előfizetési felhívás

a

„Közművelődés“-re.

Lapunk, az erd. rom. kath. irodalmi társulat heti közlönye, a jövő 1887. évvel pályafutásának X. évfolyamát kezdi meg. — Mennyiben felelt meg e lap azon szép feladatának, hogy egy tudományos és irodalmi társulatnak méltó közege, az erdélyi kath. egyház érdekeinek hű védője és előmozdítója, szóval az erdélyi catholicismusnak tiszteletre méltó képviselője legyen: annak megítélése nem tartozik hozzánk; bennünket megnyugtat a tudat, hogy mindent megtettünk, a mi tőlünk kitelhető volt, hogy a nagy feladatot legalább megközelítsük; és erős az elhatározásunk, jövőben sem lankadni, de sőt hatványozott buzgalommal haladni előre a megkezdett uton.

Igen t. olvasóinkat csak arra kérjük, hogy nekünk e nehéz feladat iránti törekvéseinkben segédkezet nyújtani sziveskedjenek azáltal, hogy részint a társulatnak tagokat, részint pedig a lapnak előfizetőket szerezni sziveskedjenek.

Előfizetési föltételek:

Egész évre: 4 frt.
Félévre: 2 frt.
Negyedévre: 1 frt.

Az irod. társulat tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. Gyulafehérvárrt, 1886. december hó 17-ikén.

Az ujév.

Rövid elmélkedésünk cziméből kihagytuk a szokásos jelzöt, a „boldog“ szót. Ez talán feltűnő. Ez azonban nem történt tévedésből vagy feledékenységből, hanem megtörtént ez szándékosan, számításból; mert hisz most, midőn az ó-év alkonyán s az uj-év hajnalán állunk, most midőn egész világrészünket a politikai helyzet miatt nagy izgatottságban látjuk, mit mondhatnánk ez uj évre vonatkozólag előre!

Mi jót jósolhatnánk ez ujévnek?

Komoly eseményekben dúsgazdag év végezte be pályafutását, s ezen események nyomása alatt kezdi meg pályafutását az ujév.

Alig számíthatunk tehát boldogabb ujévre, mint a minő volt az elmúlt s ha a multnál rosszabb nem lesz, akkor adjunk hálát a jóságos Istennek, ki azt ugy intézte!

Külső békénk aligha nem lesz megzavarva . . . s belső békénk? — Ennek szilárd megállapodása legnagyobb részben tőlünk függ, azért ha a külvilág nem is nyújtana békét ez ujévben nekünk, mi magunknak megszerezhetjük a belső békét szívünkben.

A hit, remény s szeretet gyakorlása által szívünk valódi békéjét ez uj évben is gyarapíthatjuk . . . s ime, ha biztosak volnánk, hogy az egész év lefolyása alatt e három isteni erénytől el nem fordulunk, akkor bármintemű külső politikai eshetőségek fenyegetése daczára ez ujévnek is megadhatnók legalább utólagosan a szokásos „boldog“ jelzöt. —

Bár nyújthatnók kibékítő kezünket a népek millióinak, üdvözölvén mindnyáját, mint jóakaratu felebarátainkat!

Ez volna forró óhajunk ez ujév első reggelén, mely óhajunk élénken és világosan tükrözi vissza keblünk azon érzelmeit, melyeket melegen ápolunk ma, ez évnék első napján.

Legyen „boldog“ tehát ez ujév! De vajon boldog lesz-e az? Ez nehéz kérdés . . . ki merne erre feleletet adni? Ez oly kérdés, melyre mindenki oly

szívesen felelné: igen boldog lesz az újév, boldogabb az elmúltnál! . . . de a felelet helyett csak titokteljes sejtelmek közt néz mindenki a jövő elejébe a nélkül, hogy arról biztost mondkatna

Biztos feleletet csak Isten adhat; azért bizzunk Istenbe s békülünk ki bárminemű ránk váró sorunkkal azon hitben, hogy ez újévben is legjobb atyánk a mindenható Isten marad.

Ha ezen hitben megerősödünk, akkor a remény egy boldog újévre sem maradhat el s így reményteljesen s jókedvvel folytathatjuk ez újévben is életünk pályáját az örökkévalóság felé; hisz újból hagyunk hátra egy mértföldet nehéz utunkból.

De ezen felébbresztett remény csak úgy fog valósulni, hogy ha ügvekezendünk szívünk teljes békéjét fenntartani, mi csak akkor sikerülend, ha hivatásunknak teljesen megfelelünk; az elittett három isteni erényből tehát: a harmadik semmikép nem maradhat ki tevékenységünk köréből; mert hisz az embernek hivatása Istennel a hit, remény és szeretet szent kötelékei által folytonosan összekötöttségben lenni, felebarátjaihoz a szeretet s ebből folyó kötelességek teljesítése által fűződni s így e keresztény erények gyakorlása által már e földön az örök boldogságot némiképp megízlelni.

Boldog lesz-e ez új-év?!

Ez többnyire csak tőlünk fog függni, . . . jöhet a muszka, a tatár vagy török, nem fogunk félni, nem fogunk elfáradni ha az Istenben való hit szende képe lelkünkbe be van vésvé, ha a jövő élet reményének boldogító érzete lelkünket hathatósan átjárja s Jézus szeretetének lángoló szelleme szívünkben uralkodik.

Sujtott a múlt év, sujtani fog bizonyára az újév is minket. Csapásokat mért ránk a múlt év, csapásokat fog reánk mérni ez új év is. — De örömeiket is nyujtott a múlt év — s így számíthatunk arra, hogy ez újév szintén örömeiket is fog nekünk nyujtani.

A fájdalomak és örömek váltakozása közt a hit, remény és szeretet által hatalmasan támogatva, bátran nézhetünk elejébe a boldog újévnek!

Dr. Cs. B.

Báthori István emlékezete.*)

(Halálának 300-dik évfordulója alkalmából.)

. . . „Vad kényt, zsarnok parancsokat
Lánczot nem türtének;
Szabadság! te szép égi lény,
Érted vértettek.“ — (Bajza.)

Az utókor egyik legszebb vonása az, hogy tisztelettel és hálával emlékszik meg az elmúlt idők egyik, vagy másik kiváló eseményéről és ha ezen visszaemlékezésében ráakad valamely rokonszenves személynek alakjára, ki a közérdekért, a haza boldogságának előmozdításáért feláldozta önmagát: akkor az öröm bizonyos lelkesültségével, vagy a kegyelet magasztos nyilvánításával szenteli

*) Felolvastott a kfehérvári papnevendékek által nevezett alkalomból rendezett ünnepeken.

meg ezen ösnek-emlékét. — Minden nemzet büszke hírnevére és látjuk, hogy adandó alkalommal sietve siet a feledhetlenség koszoruját rátenni a múlt dicsőségének a a távoból átragyagó emlékezetére; de tiszta önérzettel és öntudatos hízegéssel elmondhatjuk, hogy e nemes versenyben mi magyarok az elsők között állunk és mindig jól esik szívünknek, lelkünknek, ha ezredéves történelmünknek felejthetlen emlékeit a lehető fényvel, örömmel és lelkesültséggel ünnepehetjük meg. S épen egy ily kegyeletes ünnepet, egy nagy férfiu halálának háromszázadik évfordulóját kell Erdélynek megülni a jelen év december havának 12-én, Báthory István, Erdély dicső fejedelmének és Lengyel királynak 1586 decz. 12-én történt elhunya emlékére.

Bárha tehát a két testvér nemzet e nagy férfiu halála emlékére szenteli legtisztább kegyelettel a jelen ünnepet, mégis ez ünnepe szelleme dicsőséget hirdert nekünk, nagyságra és hősi, fenkölt eszmékre emlékeztet minket, melyeknek érzetere a multhoz tapadunk s keressük azt a nemes szellemet, kitől hozzánk sugárzik a fény, s a kiért ma dobog szívünk. — És valóban Erdélynek fiai s a lengyelek nem is tehetnek másképen, csak ha követik a nagyok ajkáról már elhangzott hívószózatot és velök közreműködve megmutatják mily jogos alapja van e háromszázados ünnepeknek, — megmutatják: ki volt az, kinek emlékéért kell is és tudnak is lelkesülni. Báthory Istvánnak tartozik ezzel a hazafi, tartozik még inkább az igazán vallásos kebel, azért nemcsak a dicsérendő öröklött szokásnak kell tehát ez uttal eleget tennünk, hanem azon szent kötelességnek is, mely mindnyájunkat magyar hazánkhoz s az egyedül valódi vallásunkhoz fűz. Hogy pedig miért hozzuk Báthory István nagy nevét e fenkölt magas esz-nékel kapcsolatba, hogy miért kell együttesen említeni ezen örökké fénylő nymbussal körülvevett érzelmekkel Báthory emléket, arra megfelelnek a történelem lapjai, hol fel vannak jegyezve mindazon dicső tettei, melyekből a józan ész a legkövetkezetesebben eljut Báthory Istvánnak tiszta hazafiságához, független, nemzeties, alkalmányos törekvéseihöz, szabadság szeretetéhez, józan gondolkodásához, bölcs belátásához, gyors ítéletéhez, nagyra törő tettek férfiához.

Egy pillantás azon korra, melyben ő élt, elegendő, hogy meggyözdjünk ezen állítás igazságáról, s akkor bátran kérdehetem, vajjon nem hivatásszerűen, nem jogosan és méltán ülünk-e ünnepet? és vajjon nem tartozunk-e századok multán is a kegyeletes hála babérkoszoruját nyujtani az érdemnek?

Mi volt Erdély a 16-ik században, mit képviselt e bércezs kishaza a magyar szivekre nézve ama fájó emlékü önvédelmi harcok mozgalmas idejében, talán mondanom sem kellene. De mégis hirdetem és nyiltan ki merem mondani, hogy Erdély a magyar nemzet fölött mindig örökös isteni Gondviselés kezében akkor nemzetiségünk mentő eszköze, az alkotmányos törekvések egyedüli fentartója volt s hála az Égnek e nemes törekvés céljához jutott, mivel a fáradhatlanul vivott küzdelem diadalt nyert az akadályok ellenkező mérközésén. Mert míg az anyaország évről évre mindinkább nyomásztóbb és szárnalmasabb helyzetbe jutott s míg a közötté lévő két nagy hatalom önhasznu politikája következtében füg-

getlenségét részben, önállóságát egészen elvesztette és a zsarnokság kegyetlen hatalmát mind jobban és jobban kezdte érezni: addig Erdély a magyar nemzetiségnek menhelye, a szabadságnak bátor védelmezője, a függetlenség és alkotmányos uralomra való törekvésnek kitartó, fáradhatlan előharcosa volt, mert — jóllehet a teherviseléstartól, a tulnyomó hatalom méltóságának önkényétől teljesen nem volt szabad, — de e kis ország eszélyessége s még inkább az isteni Gondviselés fölül emelte azon szomorú állapotokon, melyben a magyar haza önkénytelenül nyögött s napról-napra egy szebb jövőnek biztos reményével kecsegtette a honfiak csüggedetlen kitartását.

Báthory Istvánt kevéssel megelőző korban még viharok dultak itt is és a teljesen felzaklatott kedélyek, a nagyrészt megváltozott és ujjaalakult helyzet okozta kellemetlenségek csak nem akartak csillapulni; mindazonáltal e bonyodalmas viszonyok közepett is a fentemlített nemes eszmék mindinkább kidomborodtak és mint a jegecedésnél történni szokott: az általános zavaros körülmények küzdelmében a hozzájuk tartozókat ellenállhatlan erővel magukhoz vonzották és egy szétörhetetlen rendszerbe igtták a kívánalmak követelménye szerint.

Erdélynek vallási bonyadalma szintén e korra esik és e messzekiható nevezetes esemény megítélése bármikor kényes tárgy marad, ha azt a maga általánosságában tekintjük, — azonban itt sem kell felednünk, hogy a vallási felekezetek legtöbbszörre politikai irányeszméket képviseltek s azok kiegyeztetésére nem egy ember, nem is rövid idő, hanem érett tanulmányozás, a közös eszmék kicserélése s huzamos idő kívántatott meg; mert a dologban a feülelés, a méltánylandó, de elhamarkodott erők heves törekvése talán inkább ártott, mint használt azon elsőrendű érdekeknek, melyeknek a helyzetet uralniok kellett volna s melyeknek ügyében annyit áldoztak, annyit fáradoztak, de a tapasztalás bizonyossága szerint sikertelenül.

Mindezen kiváló állás pontnak tudatában volt az anyaország is, s így történt, hogy a nemzeties irányért lelkesedni tudó nemes érzelműek a bukkott nagyság fölötti fájalmukban némi benső vigasztalással szemlélték Erdélynek szerencsés helyzetét és ha volt alkalom, midőn nyilváníthatták a közös érdekért forrongó vágyukat; ha küzdelem hívta tevékenységre a szabadságért halni kész cme honfiakat: bár nehezen, de mégis siettek azt a siker reményében felhasználni, tőlök kitelhetőleg támogatni a kis ország irányadó elveit.

Nehezen — mint mondom — mert az elnyomó zsarnok hatalom kötve tartotta őket, de ennek daczára tudatában voltak, hogy mit képvisel Erdély s azért, midőn már hazájukban idegennek vélték magokat, a testvér hazát, mint egyedüli nemzeti menhelyet tekintették; ide jött, a ki tehette, vagy legalább tette bátorították a hazafiakat.

Ez röviden Erdélynek képe, midőn az 1571. évben, János Zsigmond halála után a nagyok egy megnyert független fejedelmi választásra gyűltek össze Gyulafehérvárra április 1-ére, azon közös akarral, hogy mindazon független, alkotmányos és nemzeties eszmék, melyek érdekében eddig küzdöttek, megtestesítést nyerjenek s azért e nagy czélnak megfelelőleg, azoknak képviselőre egy

mélto férfit akartak választani. Két személyre esett a rendeknek tekintete. ugymint somlyói Báthory Istvánra és Békes Gáspárra; az első hírnévnek örvendő, születésénél fogva is magas állású egyén, a másik eszélyessége s még inkább protectio útján jutott el e felső fokig. Báthory katolikus, Békes pedig protestans volt. És mit tett ekkor katolikusnak lenni azt fölőleges mondanom? S még is a rendek nem tévesztve szem elől a magasost, irányadó elveket és megemlékezve Báthory Istvánnak kifogás nélküli előéletéről, a választás második napján általános közmegegyezéssel kikiáltották fejedelmeknek; — hogy választásuk nem volt czélszerűtlen, azt megmutatta a jövő.

Hogy pedig Báthoryt személyes tulajdonai ajánlották leginkább és nem egyéb magán érdekek, ugy hiszem világosan kiténik már abból is, hogy egy annak nevezhető protestans ország kormányára őt mint katolikus emelték fel s legyen bár azon közhiedelem, hogy Báthoryt akkor, mint saját vallása iránt közönyös embert ismerték, mégis ama kor szelleme szerint, a nagyon is szigorú előítéletekkel szemben kifogástalannak és jeles tulajdonokban bővelkedő, tettekre kész hazafinak kellett lennie.

Ehez járul az is, hogy Békes Gáspár éppen azon időben, a haza javára szükségesnek vélt speyeri pontok tárgyalása ügyében közös megbízás folytán távol volt s ámbár ismerék jól személyét, mégis felsőbb hatalmaktól ajánlatot is kapott: ő protestans léteire elesett a fejedelemségtől, bizonynyal azért, mivel tulajdon tehetségében nem versenyezhetett a hatalmas nemes főurral.

Báthory Istvánnak, ki mindenesetre nagy részt vett a fennebb vázolt elvek életre juttatásában, — nagysága, egyeres leköszége, kétségén felül álló tárgalméje, hős bátorsága csak ezután tünik ki a legjobban magas pályájának dicső megfutásában. Mert oly korban, midőn a küzdelemnek tere mindig ellenséggel van megakrva, midőn a közérdek és a hazának boldog jóléte lépten nyomon nagyobb nagyobb akadályokba ütközik: ugy hiszem oly eszméknek diadalra juttatásához, melyeket Erdély képviselt, nem csupán a nyers erő — mely különben is csekély vala, — nem is a pusztia szerencse kívántatott meg, hanem a bölcs eszélyesség, a józan belátás és rettenthetlen bátorság azon biztos itélettel, mely a vesélyes álláspontok között kikutatja az arany közeputat s a legszebb sikerrel végrehajtja számító ügyességgel szött terveit. És Erdélynek főemberei benső megelégedéssel szemlélheték, hogy Báthory Istvánban oly férfit tettek fejedelmökké, ki a közös várakozásnak megfelelt, ki hazáját a vesélytől kiragadta; azért mindenesetre, ha nem is a kezdeményezés dicsősége — hiszen e nagy munka nem lehetett egy emberi élet müve, inkább a Gondviselés rendelése volt — hanem bizonyára az eszme életrejuttatása, a vágyak és régi idők óta táplált óhajok betöltésének kivitele, a diadalnak dicsősége méltán őt illeti meg. Ezt ismerik velünk együtt azok is, kik talán egyéb dologban nem hajlandók együttérezni, és a részrehajlatlan történelem fényesen igazolja e tekintetben a hőst, kinek dicső tetteit koronázza meg e méltányos elismerés. És valóban nézzük, hogyan felelt meg Báthory István nagy feladatának?

Jól tudta a fejedelem, hogy mi most a teendő, jól tudta, hogy két versengő főhatalom körmei közül ki

keli ragadni az országot, meg kell ezekkel szemben védeni oly érdekeket, melyekhez egy nemzet jó éte, hagyományos dicsősége fűződik; de annak is tudatával bírt, hogy ezen kívánalmak teljesítése minden ügyességét igénybe fogják venni. Mit törődött ő ezzel, ki ezuttal életét hazájának akarta szentelni? Azért először is Miksa császárral akart végezni, mert a speyeri pontok fölötti alkudozások vele már előbb megkezdődtek vala, melyekben legfőbb nehézség azért volt, mivel ezek értelmében Erdélynek a császár hűbéres tartományának kellett lennie s így némileg mégis e szerződés méltánytalannak tűnt volna fel az oly nagy fontosságú nemzeti érdeke. Ugy járt el tehát Báthory, hogy annak azon pontjait, melyeknek értelmében mel óságát és a várakat csak addig tarthatná meg míg a császár akarja és a törvény dolgaiban hozzá fellebezni tartozik! elhagyatta, hanem a kívánt esküt titokban letette és ezzel a császár megelégedését kinyerte s részéről fejedelemnek elismertetett.

A fényes portánál könnyebben végzett; mert választása után a rendes adót a szokott módon beküldötte — mely, mint tudva van, minden szolgálai kötelezettség nélkül járt — és ezzel egyszerűen elérte azt, mit még ő is nehezen remélt, hogy a porta nagyszerű küldöttségével adatta át az athnamét, vagyis beleegyezését nyilvánította a fejedelem törvényesítésében.

A kül hatalmaknál ily formán biztosítva volt a függetlenség, de benn a már nyugalomra talált kedélyállapotokat felkavarta az irigység és boszuvágy sugalla önzés, mely a fejedelem bölcs és tapintatas tetterejét méginkább igénybe vette. Békes Gáspár ugyanis semmikép sem tudott kibékülni azon hazafiatlan gondolattal, hogy a fejedelemségtől oly könnyen elesett, azért már kezdettől fogva magát megboszulni törekedett s mivel csábító ígéréteivel napról napra mind több és több párhiveket gyűjtött maga körül, sőt Miksa császártól is néminemű biztatást nyert volt: mindenképen egy lázadásban akarta nagyra vágó terveit kivinni. Báthory István, midőn látta a gonosz ellenfél sértett büszkeségét, s midőn semmi sem feküdt szívének inkább, mint a hazának java; már jó előre gondos hírnökei által mindenről szerzett tudomást és a hol lehetett meghiusította amannak terveit, de mindennek daczára a mikor megértette, hogy magára a lázadásra minden el van készítve, miután a veszély elhárítása céljából magának minden szükséges és törvényes eszközt megszerzett, a lázadót a legsikeresebb számítással saját várában, Fogarasban meglepte (1573 oct. 4.)

Békes álláspontját feladta, titkon megszökött, s a diadalt reményének meghiusulásában a fejedelemnek engedte át. Báthory e felségsértő dologban a pártütökre honárulási ítéletet mondatott ki, Békes jószágait lefoglaltatta, de párhiveit illetőleg e tekintetben mindent megbocsátott*). A haza közérdeke kívánta hogy ily fondorkodó ellenében így járjanak el és hogy Erdély lehetőleg megtisztuljon azon személyektől, kik ily módon akarták aláásni a jobb érzelmeük nemes törekvését, hiszen a megelőző időkben is a visszavonás átokként nehezedett a hazára és teremtett oly zavarokat, melyek csak akadá-

lyozták a jólétet s melyek csak veszedelmet, de hasznot soha sem hozhattak Erdélyre.

Békes jószágaira vonatkozólag Miksa közbejárását kérte, kinek udvarába menekült és a császár engedvén a kérelemnek, irt a fejedelemhez, hogy Békesnek birtokait adják vissza. Báthory teljes erélylyel, őszinte nyíltsággal és egyenességgel felelt vissza: „Soha sem adom — úgy mond — s nem engedem, hogy itt csak egy talpalatnyi földet is birjon afféle ember, sem hogy itt lakása legyen, ki velem és az országgal egyet nem ért“. — Mindazonáltal, hogy jogos eljárását még inkább igazolja elrendelte, hogy Békestől úgy is csak szerzett birtokait előbbi tulajdonosuk vátsa vissza, s az ügyet per alá bocsátotta. Békes elleneszegült és nem ismerte el a fejedelem ítélő tekintélyét s attól a császárhoz fellebezett, a ki csakugyan az ügy elintézésére egy törvénytudót küldött le, hogy így mintegy a császár akarata legyen mérvadó. Báthory, ki tudatában volt függetlenségének és ez eljárásban épen sértést látta annak, akkor is azt mondotta, „hogy a per kizárólag az ő, mint erdélyi vajda ítélőszéke elé tartozik s vannak neki is birái, kik ítéletet tudnak mondani. (V. ö. Volfg. Ber. II. 259.)

Tehát Báthory István a függetlenséget nemcsak hátrázott akarattal életre juttatni, hanem azt bárkivel szemben és bármikor erélyesen megvédeni törekedett; s ha ezt ily kicsinynek látszó ügyben megtette, hol nyíltan szembe kellett szállani a nagyobb hatalommal, bizonyára annál inkább megtette azt más kényesebb alkalmakkor, midőn épen a nemzet volt érdekelve.

De Erdélynek függetlensége s egy szebb jövővel kecsegtető korszakra való kilátásai csak a következő 1574-ik évben érték teljes biztonságukat el; mert ekkor jött vissza Békes ismét nagy pártfogással, fényes ígéretekkel, azon előtte biztosnak látszó tervvel, hogy most Báthoryt megbuktatja, tervét valószínűsítve; s ha tehát ezen ellenség most legyőzetik, minden veszély és nagyobb baj el van hártva az országról. És az isteni Gondviselés megadta érni a nemes szívűeknek ezen örömet, megengedte vigadni azon megnyugtató tudatban, hogy az 1574. évben Erdély függetlenségét a magasztos nemzeties eszmékkel kapcsolatban befejezettek nyilváníthaták, oly hosszas küzdelmüknek diadalt megünnepelhették. E nagy fontosságú esemény tüződik a híres kerelő-szt.-páli csatához (jul. 9.), hol Báthory István a lázadók fölött már ismételt alkalmammal teljes diadalt aratott és a boszuvágnak ily alantós zavargását egész szigorral s a körülmények által követelt törvényes ítélet minden megkegyelmezése nélkül verbe fojtotta el, elrettentő példát adván minden törvénytelen mozgalmak kedvelőinek.

Vannak, kik Báthory e tettét tulszigorunak, sőt kegyetlennek szeretnék feltüntetni, mint olyat, mely jellemre bélyeg foltot nyomna; hanem ezek nem veszik figyelembe azon álláspontot, melyet épen ők zsinormértékül s egyedüli cél gyanánt állítanak fel, a melytől eltérni soha sem szabad és nem is lehetne épen oly korban, midőn minden ballépés beláthatlan következményeket von maga után. Ezen urak, — mondjuk meg — történetírók fennen hangoztatják, midőn e korról beszélnek, Erdélynek a nemzetiség és magyar szabadság érdekében

*) Vesd. ő. Horváth M. „Magyarorsz. Tört.“ IV. 349.

kiválólag magasztos hivatását és mégis midőn Báthory — okulva már egyszer az engedékenységen is — éppen annak teljes megvédésére törvényes uton egész szigorral jár el: a helyett, hogy elismernék benne a lelkes hazafit, a hon üdvéért halni kész fejedelmet, minden komolyabb következményü veszedelmet megsemmisíteni törekvő tett erős férfiut, — inkább teljes rosszalással tettét elítélik és kárhoztatják. Hiszen mit tett az engedékenység, azt világosan megmutatta egy rövid évként története, mi ha nem volna is szembeszökő, mégis meg kellene gondolni, hogy Erdélynek függetlensége éppen e nevezetes esemény által lett bevégzett ténynyé (V. ö. Szilágyi S. „Erd. tört.“ I. 406). Külömben is, hogy a fejedelmet e kifogásolt tényben nem vezette semmilyé önzés és magán boszu, eléggé bebizonyította az által, hogy később, mint lengyel király, midőn Békes a császári udvarnál kegyvesztett lett és nála keresett menedéket, őt nemcsak visszafogadta, hanem seregeinek elére állította.

Bátran elmondhatjuk tehát, hogy Báthory erős magatartásával, a közös várakozásnak megfelelő politikai tényeivel fényesen megmutatta, hogy a fejedelmi méltóságot nem haszontalanul viselte, hanem hazájának megszerezte azon álláspontot, melyre ez annyi áldozattal törekedett; előkészítette azon utat, melyen minden nagyobb akadály nélkül tovább haladhat; és ezen fényes pálya után a Gondviselés bölcs rendelkezése folytán egy más ország ügyének előmozdítására szólított akkor, midőn 1575. decz. 14 én Lengyelország királyának megválasztatott.

Nem czéлом azon áldásos munkásságát, melyet e testvér haza érdekében minden tekintetben kifejtett, hosszasan ismertetni, mert tudom, hogy megteszik ezt a hálás Lengyelek; azonban nem mellőzhetem hallgatással azon kiváló érdemeit, melyet Erdélyre nézve magas állásában még elévülhetlenebbül biztosított magának, s ha nem volnának érdemeinek egyéb ajánlói, csakis ezen tények, — akkor is méltán adhatnók meg neki a hálás kegyelet azon emlékezetét, melyet a jelen alkalommal magunk elé tüztünk.

(Vége követ.)

T Á R C Z A.

Szilveszter estéjén.

Az év kimult s csak halk moraj,
Mint visszhang a mondott szóval,
A' mi még el nem tűnt ...
E kis zaj, mint rémes sikoly,
Csont s agyvelőn át ugy hatol
S remegve ver szivünk.

Egyetlen perc se miénk hát? !
Mint szellő fut felettünk át
S ragadja sohajunk :
Ha valamit baj közt éltünk

Kevesb annyival életünk
S a perczekkel halunk.

Megis birni e perczeket
Nagy könyvet ír a történet . . .
S talán ez vigasztal?
Duló csaták s a belső harc
Egy s egészből soh' ki nem halt
Foly az tüzzel vassal.

Az öndérek mindig égett,
Az ember önhaszon végett
Mellette áldozott . . .
Mindig forrt a sziv és az agy,
E könyvben más nyomot nem hagy
S nem így van ez tán most?

Sajkánk vala ez év nekünk
S vele az időn eveztünk
Nehány kis mérföldet;
Önzés, öröm s bú-tengeren
Kinos aggály között vivén
Czél nélkül vezetett.

Mintha pogánvságban lennénk
És nem ragyogná tul elménk
Sion, a fény-vezér,
Mely tengerünkön mint csillag
Előttünk soh' el nem marad,
Mig sajkánk partot ér.

Eredj hát év! s tanulság légy
Hogy a földön nincs béke még
Sion küzd érte bár;
S így sok csalódás közt s után
Lelkünk az Istenben bizván
Egy jobb újvet vár!

G. I.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Vidéki levél.** N.-Szeben 1886. decz. 27. Legszébb ünnepe a keresztény vallásnak, karácsony légy üdvöz!

Légy üdvözölve, oh kegyelemteljes éj, melyben a szeplőtelen Szűz méhének gyümölcse körülbe leszállott. Mintha a fényes angyalsereg, a jámbor pásztorok örven-dező dalát hallanók; mintha a lég illatosabb volna, a csillagok fényesebben ragyognának az égen. A földi gondok jöttödre elsimulnak, az égből leszállott szeretet Istene egy

sugárt lövell szeretetéből a mi szíveinkbe, azért oly öröm és szeretetteljes az, hogy kivált a kisdedek örömét szemlélvén vissza emlékezünk boldog gyermek korunkra.

„Atyáink“ így szólt Stolberg Frigyes gróf a híres convertita és történész, egy „megható szép szokást hagyta ránk, egy nemét a közös isteni szolgálatnak, mely minden embert, szülőt és gyermeket édes örömmel tölt el s mely Azelőtt is kedves és tetsző lehet, ki a kisdedeket annyira szereté s Maga is kisdeddé lön.“

„Legyen áldott azon férfiú, ki első hozá be ezen szép szokást, ki először gyűjté össze a karácsonyi szent estén gyermekéit és egész család népét a betlehem-i jászol köré és elbeszélé előttrük a kisdeddé lett Istenfiának Jézusnak szeretetét, mondván mindnyájokhoz: ime az egész kereszténység örvend e napnak, örvendjetekek ti is mindnyájan; nagy és kicsiny egyaránt érezte ez örömet, a kisdedek örüljenek jó anyjuktól kapott ajándékok fölött s a szülőkkel együtt érezzék ama nagy áldásokat, melyeket Jézus hozott a világnak!“

A gyermeki szív ezen kedves örömének voltunk tanúi a nagyszobai Terézárházban karácson estjén. Vágyakozástól és boldogságtól sugárzó gyermek arcok tekintének a különféle ajándékokra, melyeket nsgs Roszkosny Elek árvaházi igazgató ur hozzájuk intézett beszéd kíséretében osztott ki közöttük.

Nemes keblek tevék lehetővé, hogy a növendékek mindenike ajándékban részesülhetett. Első sorban is az árvák atyja kegyelmes Főpásztorunk volt az, ki mint az előbbi években úgy ezen évben sem feledkezett meg árváiról s 30 frtot ajándékozott az árvák karácsoni ajándékaira.

Kreuzer intézeti főorvos ur 5 frtot, Vodiáner budapesti könyvkereskedő ur szép összeggel, Jancsó Ernő piskii plébános ur könyvekkel járultak az árvák örömének fokozásához. S ez öröm gyermeki szívekből fakadó hála érzelem bizonyára felszállott a kis Jézushoz, ki ezerszeresen megjutalmazza nemes szívű Főpásztorunkat és a többi kegyes adakozókat. Fogadja kegyes Főpásztorunk és a többi jólelkű adakozók az intézeti előjárásának is mély köszönetét és halálját.

Nem kevésbé kedves és megható jelenet folyt le f. hó 23-án délután 4 órakor a szobai belvárosi rom. kath. iskola nagytermében. Ragyogó karácsonyfa köré gyülekezett a gyermekcsereg, s sokan a hívők közül, hogy tanui lehessenek annak, miként iparkodnak a nemes keblek öröm napját általánossá tenni, hogy a szegény gyermekek is érezzék azt, miszerint a kis Jezuska a szegényeknek is eljön sőt önmaga egy szegénynek is akart fia lenni tört, szenvedett, hogy a szegényeket sorsukkal kibékítse és a gazdagokat részvétre gerjessze. Nemes szívek, küönösen T. Gárdik Vilmos segédlelkész faradozásai folytán még a múlt hónapban műkedvelő szim előadás tartatott, melynek tiszta jövedelme a normalis iskolai szegény tanulók karácsonyfájára fordítatott. M. Ninger Ignác főesperes ur, több egyháztanácsos, segédlelkészek, tanító testület jelenlétében, karácsoni énekek, szavallatok, beszédek tartattak, melyek után 45 szegény tanuló ruházattal fel téli ruhákkal, csizmákkal. A szegény gyermekek örömeben mindnyájan a jelenlevők résztvevénnek s az Isten is jutalmazza meg az illetők fáradságát, különben a szegény gyermekek

és szülők örömkönyei már úgy hiszem eléggé megjutalmazták.

Másnap a külvárosi rom. kath. egyházközség is hét szegény gyermeket ruházott fel.

Igy lesz a kis Jézus születés napja örömnép szegény és gazdagra egyaránt, ha a vagyonosabbak föllesgükből a szegények terhein és nyomorain résztvevő szívekkel könnyíteni sietnek.

S én tudósításomat az aranyiszivű Desseffy Aurél gróf szavaival fejezem be: „mennyi öröm, mennyi várakozás, mennyi teljesülő remények! Mennyi halát érdemel a katolika egyház, hogy az élet poezisát, mely lelket és szívet javít, ritka classicitással így a legnagyobb körre tudta vezetni át ihletvén annak örömét a legisztabb valóság fölemelkedéssel: ő milliókat részesített a boldogság élveztelén“

Prokupek Sámuel.

— **Nyílt kérelem** és felhívás a buzgó plébános urakhoz, társulatvezetőkhez, társulati tagokhoz és mindenkihez, a kiknek e könyv csak kezébe kerül. A „Legszentebb Rózsafüzér királynéja“ című könyvecske a legcsinosabb volt eddig is az országban, de a jövő esztendőtl kezdve a jecsiőbb is lesz, úgy hogy a kedves Szent Család Kalendarium mellett nincs hozzá fogható. Egy évre e kibővített könyv csak egy forint. Hogy pedig ezt tehessem, minden vagyonomat oda ajánlottam, mert nekem az a legfőbb óhajtam egyedül, hogy elnyerjem a mennyországot és velem együtt mindazok, a kik e piros könyvet olvassák. Azért nem sajnáltam a fáradságot sem, hogy mindenkinek megáldott szent olvasója legyen, hogy mindenki felvegye a szent skapulárét, hogy mindenki beírassa magát az Élő Rózsafüzérbe. Az Isten eddig meg is áldotta fáradságomat. Több mint ötvenezer szent olvasó ment szét. Majdnem száz községben lett behozva a szent skapuláré társulat körülbelül tízezer taggal. Százhusz községben alakult az Élő Rózsafüzér annyi sok taggal, hogy hamarjában számát sem tudom. De nekem az a szándékom, hogy ne ezekben, hanem száz ezrekben és milliókban beszéljünk. Azért a mi a boldogságos Szűz tisztelete mellett legkedvesebb a katolikus magyar nép előtt, arról is irunk, tudni illik Szent Jézsefről és a purgatoriumi lekekről. De most igazában meg is kívánhatom, hogy a magyar nép szedje össze magát valahára. Hogy pedig lássa mindenki mit vesz, elhatároztam, hogy a könyvet nem csak az előfizetőknek, hanem azoknak is megküldöm az első számát öt krajczárért, kik ezt kívánják mutatába. Hogy pedig tudjam, hány könyvet nyomassak, a Szűz Mária nevében felkérek mindenkit: Számítsa össze, hány piros könyvet tudna elkínálni mutatába buzgó hívőknek, ezt a számot írja meg ezen címre: P. Angelikus, Banjaluka. Azokat a buzgó olvasókat pedig, a kik nagyobb városokban lagnak, mint Szeged, Kecskemét, Székesfehérvár, Hódmező-Vásárhely, Szentes, Fülegháza, Csongrád s a többi, nagyon kérem, szerezzenek uzedenként ily buzgó hívőket. A ki meghozatja a próbaszámot 5 krért, az csak 95 krajczárt fog aztán fizetni az egész évre. A pénzt mindig Altgradiskára tessék küldeni.

— **Felhívás a papokhoz, tanítókhöz és a néphez.** Megkövetem tisztelettel a nagy közönséget, hogy megszólitni bátor vagy ok. Talán nem jöttem alkalmatlan-

időben e néhány sor írásommal. Igaz ugyan, s mint közönségesen tudva van, hogy nem valami nagyon sok jó hírük jár a könyvcsináló mesterembereknek; mert biz' azok csak olyan könyvet szoktak írni — már tudniillik: kik nem közibünk va'ók — hogy elnyúlósodik tőle a nép, mint a rozsz bor. Dejsz' elég — gondolják ők — ha egy jó szót mondanak, aztán a jó szó mellett jó pénzért, egy hatalmas adag mérget bekinálnak a szegény népnek, mert biz' a jó erkölcs, becsületes szokások, apáink hite, ő közöttük nem igen forgandó pénz. Ők már régesrég elrugták maguktól a jóra való magyar nép katoikus vallását, s a templomot, hol jót tanítanak; még pedig ki maga, kinek pedig még az ősapja. És a néppel is ezt akarják cselekedni. A magyar nép pedig mind elhiszi, a mi papíron van, aztán drága pénzen veszi be ezen időgen fajta népektől a sok hazudozást, mitől majd az esze lódul meg és csak mikor a kánikuláján átesett, veszi észre, hogy napszámba hazudtak az ő kárára, csak ekkor látja, hogy ki van forgatva boldogságából. Hát biz' ennek láttára rászántam a fejemet, hogy egy nagy fába vágom bele a tejszém. Írok egy kis könyvtárt és egy énektárt kóttiva'. Mind a kettőben csak igaz szó lesz. A kis könyvtárban apró históriák lesznek képekkel, az énektárban pedig szép templomi énekek, mel'eknek nótáját könyvebben megérti a nép, mint a kántor az orgonásipót. A kis könyvtár egy száma egy nyomtatott íven négy krajczár, az énektár egy számát is ennyiért adogatom. Huszonöt darabnál kevesebbet nem adok senkinek, de a ki százat rendel egyszerre, annak egy-egy darab után a negyedik krajczárt elengedem, úgy hogy a száz darabért négy forint helyett csak hármat küld be. Papok lemészéhetik az árát. Ha nyakon fog a szerencse és lesz legalább ezer vevő úgy februárius elején napvilágot lát a kis könyvtár és az énektár első száma. De ha ennyi szerencse se kapaszkodik belém, szép időn keresztül várhatok jó magyar népem, míg megint megkínál valaki kis könyvtárral és énektárral; mert részes aratót meg nyomtatót találsz, de nem egy könnyen teremtéd az író elő, ki ezen a te nyelveden tudjon veled beszélni, és igazat beszélni. Biz' árván hallgatózik ez a szép nyelv azoknak a mindenféle forspontos íróknak szájában, kik eddig, mint éhes sáskasereg a mezőt lepik el a vásárok sátrait, hogy egynehány irtalmas krajczárért, a mi a te zsebedből kerül elő, kicsufolják a valást és a jó erkölcsöket. Altgradiska, Szlavonia, 1886.

P: Angelikusz.

I R O D A L O M.

— Megjelent a „**Remény**“, az egyedüli katolikus magyar szépirodalmi lap 13-ik (december 26-iki) füzete. A legkiválóbb íróktól vett cikkek gazdag sorozata következő: Erzsébet főhercegnő (arczképpel); „Karácsony-est“, költemény Rudnyánszky Gyulától; „Társadalmunk egyik súlyos betegségéről“, dr. Kasch Lolliontól; „Egy karácsony-est a multból“, Maszlaghi Ferencztől; „Egy agglégény naplójából“, Hajdu Nagy Sándortól; „Karácsony-éji tündér“, költemény fordította Kálmán Károly; uti képek „Keleti emlékeimből“ czimvel, dr. Moravitz Mátyástól; „Tasso élete és munkái“, Dr. Rényi Rostól, (vége); „Valbriant“. Regény. Fordította dr. Rada István (vége); „Heti krónika“,

Dr. Krónikástól. Allandó rovatok: Irodalom és művészet, Hymen és gyászrovat. Egyveleg, Rejtvények, Szerkesztői telephon. — Karácsony-ünnepi képei közül megemlítjük: „Krisztus Urunk születése“; „Karácsonyi egyveleg“: „Boldog karácsony!“ stb. — Előfizetési feltételek: Egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt. Az előfizetési pénzek a kiadótulajdonos lakására (Budapest, IV. Ferencziek háza) küldendőek.

— Megjelent: „**A művelt Európa tudósainak háromszázados tévedése**“. Írta: Tomcsányi Lajos S. J. tanár Kalocsán.

— A kalocsai szt. Ágoston-Egylet előfizetési fölhívást tett közé Dr. Knecht Frigyes freiburgi kanonok „**A bibliai történelmi gyakorlati magyarázata**“ című munkájának magyar fordítására. — A mű 25—28 ívre fog terjedni s előfizetési ára 1 frt 50 kr. — Megrendelhető Kalocsán.

Eddigi szokásunkhoz hiven, kedves kötelességet vélnünk teljesíteni, midőn az újév beálltával szívünk egész melegével ajálljuk a következő lapokat és folyóiratokat t. olvasóink becses figyelmébe és pártfogásába:

a) Lapok.

— „**Magyar Állam**“. Politikai napilap. Szerkeszti és kiadja Lonkay Antal lovag. Előfizetési ára egész évre 20 frt, félévre 10 frt, negyedévre 5 frt. — E lap programmot nem ad, mert hisz ő maga nyílt program. Rendületlen hűséggel s vas következetességgel küzd a szent István szellemében való keresztény magyar államért. Lelkünk mélyből kívánjuk, hogy e lapot, mely a szeretet igaz egyházának szellemében van szerkesztve, ne csak minden művelt katolikus, hanem még; protestáns testvéreink is buzgón olvassák.

— „**Religió**“ kath. egyházi és irodalmi folyóirat. Szerkeszti és kiadja dr. Breznai Béla egyetemi tanár-Budapesten. Előfizetési ára ezen hetenként kétszer megjelenő, szép kiállítású és nagy gondossággal szerkesztett lapnak egész évre 10 frt, félévre 5 frt. — Régi, kipróbált hű katonája ez Krisztus egyházának s tudjuk, hogy ezentul is nyílt sisakkal küzdve, magasan fojta villogtatni a szent igazság soka meg nem rozsdásodó fegyverét. Meleg óhajtuk, hogy előfizetőinek táborába minden kath. lelkész és tanférfiu beiratkozzék, illetőleg fölvétség.

— „**Népujság**“. Politikai és vegyes tartalmu lap. Szerkeszti és kiadja Luga László Egerben. Előfizetési ára egész évre 2 frt, félévre 1 frt, negyedévre 60 kr. Nincs irodalmunkban egyetlen egy újságsem, mely oly egyszerű s mégis zengzetes nyelvezettel tudna a nép szívéhez szólni, mint ez a velős tartalmu kath. kis lap, mely egyszerű czime daczára méltán helvet foglalhat még a legnagyobb urak fényes asztalán is. Mindenkinek ajálljuk.

— „**Remény**“. Társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap. Szerkeszti és kiadja Hajóssy Kr. György. Ára egész évre 8 frt, félévre 4 frt, negyedévre 2 frt. E diszes kiállítású, sok szép képpel illusztrált lapot kezébe veheti, olvashatja a gyermek, hajdon s ifju; helye van minden család asztalán, hol az erkölcs tisztelben tartatik! Sokáig éljen!!

— „**Közoktatás**“. Egyetemes tanügyi közlöny. Szerkeszti Tomor Ferencz Budapesten. Kiadja Lampel

Róbert ugyanott. **Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.** — Ezt a jó szellemben és kiváló ügyességgel szerkesztett tanügyi lapot meg kéne minden tanfőúrnak hozatnia!

— **„Papok lapja“.** Szerkeszti és kiadja: Talabér János Budapesten. **Ára: egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyedévre 1 frt 25 kr.** — Élénk és változatos tartalmu szaklap. Melegen ajánljuk.

— **„Összetartás.“** Társadalmi, ismeretterjesztő, szépirodalmi és mulattató hetilap. Szerkeszti: Szűts Emil Budapesten. **Ára: egész évre 3 frt 50 kr, félévre 1 frt 75 kr.** Ennél olcsóbb képes lap alig képzelhető. Sok előfizetőt kívánunk!

— **„Egri egyházmegyei közlöny.“** Szerkeszti: Zudar Sándor. Előfizetési ára: **egész évre 2 frt, félévre 1 frt.** — Minden számát élvezettel olvastuk. Ajáljuk olvasóink figyelmébe.

— **„Népnevelő.“** Kath. nevelés-oktatásügyi lap. Szerkeszti és kiadja Dr. Komlóssy Ferencz Budapesten. — **Ára: egy évre 2 frt, félévre 1 frt.** — Melegen ajánljuk.

— **„Zalai tanügy.“** Közművelődési hetilap. Szerkeszti és kiadja Bátorfy Lajos Nagy-Kanizsán. **Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.** — Melegen ajánljuk.

— **„Magyar tanítóképző.“** Nevelés-oktatásügyi közlöny. Szerkeszti: Heteyi Gábor igazgató Déván. **Ára egy évre 3 frt.**

— **„Népiskola. Volksschule.“** Tanügyi hetilap. Szerkeszti Ebenspanger Felső-Eöörön. **Ára egy negyedévre 80 kr.** E kis tanügyi lap magyar és német nyelven s igen élénken van szerkesztve.

— **„Marosvidék.“** Vegyes tartalmu heti közlöny. Szerkeszti és kiadja: Kerekes Sámuel Marosvásárhelytől. **Ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.** — Alig van Erdélyben ember, ki e lapnak szerkesztőjét, a híres rögtönző költőt ne ismerné. Ajáljuk élénk lapját a nagy közönségnek.

— **„Veszprémi Közlöny.“** Katholikus hetilap. Szerkeszti Léway Imre Veszprémben. **Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.** — Megérdemli ez a változatos tartalmu hetilap a támogatást.

— **„Politikai Szemle.“** Szerkeszti és kiadja Reiner Zsigmond Gyulatehérvártól. Megjelenik hetenként kétszer s **ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.** — A buzgó szerkesztő nagy anyagi áldozattal tartja fenn e csinos kiállítású s egyebekben kívül táviratokban is igen gazdag, szép irályu és élénk tartalmu lapot. Adjon az Isten neki 5000 előfizetőt! Melegen ajánljuk.

— **„Orangyal.“** A gyermekek barátja, tanítója és vezére. Szerkeszti: Gladich Pál Magyar-kimlei plébános. **Ára: egész évre 80 kr, félévre 40 kr.** — Kívánjuk, hogy az ártatlan ggermekserég minden irányban ujjongó örömmel olvassa ezt a parányi kis lapocskát.

— **„Magyar háziasszony.“** Háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerkeszti Andrea; kiadja dr. Murányi Ármin Budapesten. **Ára: egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.** — Óhajtandó, hogy minden művelt magyar nőnek ez a szép kiállítású s gazdag tartalmu szaklap legyen leghivebb házi barátja. Melegen ajánljuk.

b) Folyóiratok.

— **„Magyar Sion.“** Egyházirodalmi folyóirat. Szerkesztik a papnöveldei tanárok Esztergomban. **Ára egész évre 6 frt.** Alig van kath. társadalmunkban művelt egyén, ki — legalább hirtől — ne ismerné ezt a nagy gondai szerkesztett tudományos folyóiratot, mely országszerte, széles körben elterjedt, s mely minden olvasójának mélyen befurakodott szívébe. Ónaitjuk, hogy a nagy közönség elismerése és pártfogása fokozódjék!

— **„Egyházművészeti lap.“** Szerkeszti és kiadja Dr. Czobor Béla Budapesten. — Hazánkban ez az egyedüli folyóirat, mely az egyházi művészettel szakszerűen foglalkozik. Illő tehát, hogy t. olvasóink közül minél többen támogassák a tudós szerkesztőt szép és nemes céljának elérésében. Adjon Isten legalább is 10,000 előfizetőt!

— **„Havi Közlöny“** az elméleti és gyakorlati lelképásztorkodás köréből. Szerkesztik: Tokody Ödön és Patzner István Uj-Pécse (Uorontálmegye.) **Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt.** E folyóirat életrevalóságáról tanuskodik a többi között azon körülmény is, hogy már a tizedik évfolyamába lépett. A lelképásztorkodás terén működők alig nélkülözhetik.

— **„A kath. hitterjesztés lapjai.“** Képes havi közlöny. Szerkeszti és kiadja Nogely István Nagyváradon **Ára egész évre 3 frt.** — Midőn e folyóirat megkezdte a hatodik évfolyamot, melegen ajánljuk a nagy közönség becses pártfogásába, melyre szüksége van, hogy ne csak fenállhasson, hanem az ügühöz méltó terjedelemben és kiállításban szolgálhassa a kath. missziók szent ügyét.

— **„A kultöld szónokai.“** Egyházszoneklati havi folyóirat. Szerkeszti és kiadja Ribényi Antal Kispesten. **Ára egész évre 7 frt 20 kr, füzetenként 60 kr.** — Megjegyezzük e helyen, hogy az új évfolyam minden füzetében valamely jelesebb hitszónok életrajza fog közöltetni. Melegen ajánljuk.

— **„Jó Pásztor.“** Egyházszoneklati folyóirat. Szerkeszti és kiadja Hajóssy Gy. Krizánt Budapesten. **Ára egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.** — A papnövendékek nagy kedvezményben részesülnek. Szívesen ajánljuk az érdeklődők becses figyelmébe.

— **„Isten igéje szent beszédekben.“** Szerkeszti Jógicza Lajos, Ravazdi lelkész. Kiadja Fuzárovits G. Esztergomban. **Ára egész évre (12 füzet) csak 2 frt.** — Hisszük, hogy a lelkészkedő papság még tömöttebb sorokban fog e folyóirat jövőjének biztosítására csoportosulni.

— **„Szűz Mária virágos kertje.“** Szerkeszti és kiadja Tóth Mike Kalocsán. E folyóirat egész évi ára 1 frt. Csinos kiállítása, kellemes és vigasztaló olvasmányai s változatos új díszítései már is érdeklődést keltettek mindenfelé. Ajáljuk.

— **„Jézus szent szívének hírnöke.“** Szerkeszti és kiadja Tóth Mike Kalocsán. **Ára egész évre 1 frt 50 kr.** Óhajtandó, hogy különösen a mindkét nemű ifjuság körében minél szélesebb elterjedést nyerjen.

— **„A legszentebb Rózsafüzér Királynéja.“** Szerkeszti és kiadja P. Angelikusz. Szerkesztőtárs P. Lepcsényi Miklós Andocson. **Ára egész évre 1 frt vagy 5 int.** elvállalása. — Bizony megérdemli a „Legszentebb Rózsafüzér Királynéja“ hetenként azt a két krajczárt, mert sok jóra fogja tanítani azt, a ki e füzetet forgatja.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL

— **A legboldogabb új évet kívánjuk t. olvasóinknak!**

— Mindazon i. t. barátaink, kik ezen új év alkalmából is szíves jókívánataikkal szerencsétetni kegyeskedtek, fogadják viszont legőszintébb üdvkívánatainkat. A drága elismerés meleg szavaira pedig csak az irás ama szavival válaszolunk: „So'i Deo honor et gloria!”

— **Személyzeti.** Zonda Vincze gyergyó szentmiklósi segédlelkész topliczai lelkésznek, helyébe pedig gy-sztmiklósi segédlelkésznek Jánosi Antal neveztetett ki.

— **Hitélet.** A karácsonyi szt. ünnepeket az idén is szokott kegyelettel ülte meg a püspöki székváros. Az éjjeli úgy, mint az első és másodnap i. isteni-tiszteleten püspök urunk ő nagyméltósága pontofikált fényes segédlettel; a papnövédek dalárdája pedig ftdő Szuchy Béla theol. tanár szakértő vezetése mellett hathatósan működött közre úgy az ünnep fényének, mint az áhitatnak emelésén.

— **Hála köszönet.** Fötiszt. Andrassy István apátkanonok ur ő Nagysága a növendék-papokat 28 frt 50 kr. karácsonyi pénz-ajándékban részesítette. Facta loquuntur. — Midőn e helyütt is kegyes jötevőknek, ki már régóta hasonló pénz-, vagy könyv-ajándékokkal szokta a levitasereget megörvendeztetni, — őszinte köszönetünket kifejezni sietünk, örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy a beálló újév küszöbén jókívánatainknak jelét nyilván is adjuk, szívünk mélyéből kívánván, hogy a jó Isten jótétemények közepett eltöltött életét — kegyelmének bőségével elhalmozva, — nyujtsa meg a Jákob-évekig.

— **Báthori ünnepély.** Fötisztelendő Szerkesztő ur! Miután becses lapjában a Báthori István emlékére rendezett ünnepélyek Erdély minden részéről ismételve voltak: hazafias tisztelettel kérem, kissé késői értesítéremnek tért engedni szíveskedjék. Báthori István 300-ados évfordulóját az erzsébetvárosi gymn. tanári kar és ifjuság nagyszámú intelligens közönség részvéte mellett, a városi vigadóban következő sorrend szerint tartotta meg: Hymnus. Kölceitől. Énekl. a gymn. ifjuság zenekísérettel. Szózat. Vörösmarty M. szavalja Gilyén Kálmán III. oszt. tanuló. Szeresd a hazát. Kölcey. Szavalja Vitályos Géza III. oszt. tanuló. Báthori élet- és jellemrajza, felolvassa Nagy József tanár. Lengyel hymnus. Énekl. a gymn. ifjuság zene kísérettel. Tisztelettel maradtam Török József, tanár. —

— **Missió Vingárdon.** A jelenévi karácsonyi ünnepek örömteljesek valának az Alsófehérmegye vingárdi katólikus hívekre nézve. Ugyan is Kegyelmes urunk ő nagyméltósága engedélye és akarata folytán ünnep élyes isteni tiszteletet tartánk ezen neophyt hitközségben is, mi vallás-erkölcsi tekintetben, ezen féltreeső vidéken rendkívüli fontosságú. Az első keresztény egyház hívei jutottak eszembe, midőn a vingárdiakat kápolnájukban összegyűlve megtekintém: leírhatlan az öröm, mely őket lelkesítette hogy már valahára imaházunkban szent mise és prédikációt hallgathattak. Az ünnepély ezen sorrendben tar-

tatott meg: Karácsony első napján élve a főpásztorom ő nagyméltóságától kapott fakultással, a szépen berendezett kápolnát 8 órakor d. e. megszenteltem s mindjárt hozzá fogtam a szent misék megtartásához; 10 órakor volt a zsufolásig megtölt imaházban a nagy mise és szent beszéd, mely Jézus születésének áldásos kihatását foglalta magában. Mint az apostolok idejében különböző nemzetiségek, úgy itt is magyar, szász, örmény, zsidó, oláh, vegyesen hallgatta az Isten ígését. Másodnapján Szent István mártyr hitbeni állhatatossága és buzgalmáról beszélvén, a híveket is erre serkentettem. A mint észleltem a különböző vallásfelekezetűek megjelenése és egyéb meliék-körülményekből, itt a katólika egyházra nagy aratás vár, a miért is megígértem a templomban: hogy husvétkor is, ha Isten segít és főpásztorom is úgy akarja újból itt meg fogok jelenni, annál is inkább hogy gyónási ájtatosságukat is végezhessek. Addig is Isten áldása maradjon velük! Dr. Veress.

— **Karácsonyfa ünnepély.** A szászvárosi rom. kath. elemi iskola növendékeinek olyan örömdetes volt az 1886. évi karácsony, a milyen még soha. Ugyanis Fötisztelendő P. Lázár Mór h. lelkész zárdafőnök ur kezdeményezése folytán, az egyháztanácsossal karácsony előestéjén egy díszes karácsonytűt állított fel, melyről 9 szegegyebbn sorsu gyermek különféle öltönnyel és a többiek hasznos könyvel lettek megajándékozva. A karácsonyfa az iskolában volt felállítva; különféle csecsebecsékkel, meszterkéltszines papirlánczokkal és gyertyácskákkal feldíszítve. Az ünnepély este 5 órakor vette kezdetét, melyen a gyermekek, szülők és egyháztanácsosokon kívül még igen sokan megjelentek. Magható volt nézni az örömdező gyermekeket és szülőket, kiket e nemvárt örömmünnep meglepett. Az ünnepély a gyermekek által énekelte karácsonyi énekkel vette kezdetét. Azután Fötisztelendő P. Lázár Mór h. lelkész zárdafőnök ur ismert szónoki tehetőséggel megmagyarázván a karácsonyfa minden egyes részének jelentőségét; buzdítva a gyermekeket a vallásosságra és erényességre. Szívökre kötötte annak minden időbeni gyakorlását. Végül a gyermekek közt — még egy pár karácsonyi ének elzengése után az ajándékok osztattak ki, s az ünnepély véget ért. Mindenki örömtől áradozó kebellet távozott el; elvive emlékét a szép napnak, melyet még sokat adjon a szegények Atyja! Szászváros, 1886. december 29-én. Ferenczi Miklós, r. k. tanító.

— **Fényes karácson szombatot** ért ismét a a segesvári rom. kath. elemi iskola a midőn fáradságot nem ismerő buzgó oltáregyletünk, adakozásból begyűjtött 125 frt 83 krajczár összegből, 22 fiut és 24 leányt téli öltözettel ellátott; azon kívül 88 tanuló között szent képet és különféle csecsebecsét osztott ki. Ekes beszédet tartott Fötisztelendő Weisz József plebános, a tanoncok pedig 2 magy. és 2 német szép egyházi éneket zengtek. Fogadják az adományozók úgy, mint az oltár egyeletünk hölgyei, e szent buzgalomért legmélyebb halás köszönetünket, Az iskola nevében. Násztury János, tanító.

— **Menynyit nő a naphossza januárban?** Január 1-én fölkel a nap 7 óra 50 perczkor, 31-én föl fog kelni 7 óra 30 perczkor; különbözet 20 percz; — január 1-én lement a nap 4 óra 17 perczkor, 31-én le fog menni 4 óra 57 perczkor; különbözet 40 percz; a két különbözet összege: 20 + 40 = 60 percz, azaz 1 óra adja a naphosszának növekedési mennyiségét január hóban.

— **A gelenczei petroleum-források.** A gelencze határán föfedezett petroleum-források szakértők figyelmét régebb idő óta foglalkoztatják. E források több ízben át levén vizsgálva, a vegyelmezések eredménye meglepően kedvező volt. Most a gelenczei határon lévő öme fontos

nemzetgazdasági telepet Sternberg-Frigyes és társai átvették és tervszerűleg rendezték, a további munkálatok február hóban fogják kezdetüket venni. Terveben van, hogy oda a társaság nagy gyárt építsen, hol nagyobb tömegben gyárthassa a kivitel számára a tisztított petroleumos.

— **Az erdélyi rom. kath. irod. társulat pénztárába fizettek:** Csiki Péter elf. 1884-re 2 frt. 1885-re 3 frt. Biró Sándor rtg. 1886-ra 2 frt. Munkálat megváltási díj gyanánt 2 frt. Szent-István-Társulat 1886-ra 2 frt. Both Demeter ptg. 1886-ra 2 frt 50 kr. Weber Béla elf. 1886-ra 4 frt. Georgevits Sándor 1884-re 2 frt. Csizsér János ptg. 1885-re 5 frt. Tódor János 1884, 1885 és 1886-ra 1 frt 80 kr. Salamon Alajos ptg. 1886-ra 5 frt. Kováts Pius elf. 1885-re 2 frt. 1886-ra 4 frt. Márkovits Jakab ptg. 1887-re 5 frt. Dr. Mohay Sándor ptg. 1884-re 5 frt. Csákány Adeodat ptg. 1886-ra 5 frt. Dr. Csiki Victor ptg. 1886-ra 5 frt. Keserü József ptg. 1883, 1884, 1885, 1886-ra 20 frt. Dr. Groisz Gusztáv elf. 1883, 1884, 1885, és 1886-ra 15 frt. Orsoliták Nagyszebenben elf. 1885-re és 1886-ra 8 frt. Dóbszay Antal, elf. 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, és 1886-ra 26 frt. Csuci József ptg. 5 frt hútralék. Schwörer Sebestyén rtg. 1884, 1885, 1886-ra 6 frt. Meyer József ptg. 1885, 1886-ra 10 frt. Szentpéteri János rtg. és ptg. 1884, 1885, 1886-ra 21 frt. Kalapács Imre ptg. 1885-re 5 frt. Pál Kálmán elf. 1885 és 1886-ra 4 frt. Görög Joachim rtg. 1885, 1886-ra 4 forint. Orsoliták Sopronban, elf. 1885, 1886-ra 8 frt. Molnár János elf. 1885, 1886-ra 8 frt. Török Bertalan ptg. 1883, 1884, 1885 és 1886-ra 16 frt 25 kr. Duha Ödön elf. 1886-ra 3 frt. Tözsér László. elf. 1886-ra 2 frt. Péterfi János ptg. 1886-ra 5 frt. Ágoston Lajos ptg. 1886-ra 5 frt. Bakk Endre ptg. 1886-ra 5 frt. Ferenczy Ignác ptg. 1886-ra 5 frt. Bálinth Lázár ptg. 1886-ra 5 frt. László Domokos (Albert?), elf. 1886-ra 1 frt. Pásztor György elf. 1886-ra 4 frt. Both Názár elf. 1886-ra 4 frt. Balássy István elf. 1886-ra 2 frt. Andrásy Sándor elf. 1886-ra 2 frt. Kolozvári Kör elf. 1886-ra 1 frt 80 kr. Ferenczi Lajos rtg. 1886-ra 2 frt. Lukácsy Manó ptg. 1886-ra 2 frt 50 kr. Szöcs János elf. 1886-ra 2 frt. Csáky Dénes rtg. 1884-re 2 frt. Márton Chrysostom elf. 1886-ra 2 frt. Nagy Ignác elf. 1886-ra 2 frt. Bándi Bernandim elf. 1886-ra 2 frt. Veress István ptg. 1886-ra 5 frt. Keresztes Márton ptg. 1886-ra 5 frt. Csiky János ptg. 1886-ra 5 frt. Veress Antal ptg. 1886-ra 5 frt. Kovács Elek ptg. 1886-ra 5 frt. Weiss József ptg. 1886-ra 5 frt. Király János rtg. 1885-ra 2 frt. Szabó Elek elf. 1886-ra 2 frt. Schneff József elf. 1884-ra 4 frt. Pál Ferencz elf. 1885-re 3 frt, 1886-ra 1 frt. Vitalis Károly elf. 1886-ra 2 frt. Dávid Sándor elf. 1885-re 4 frt. Márton János elf. 1886-ra 1 frt. Balogh Lajos rtg. 1885-ra 1 frt. Texe János elf. 1886-ra 3 frt. Sass Konstantin ptg. 1886-ra 2 frt 50 kr. Loyzel Ferencz elf. 1886-ra 2 frt.

(Folyt. követ.)

— **Pályázat.** A csikszentdomokosi rom. kath. kántortanítói állomásra pályázat nyitattik Ezen állomás jöve

delme: 1) Két festett szoba, konyha, kamarából álló nagyon csinos lakás; pincze, sütőház, gazdasági épületek és veteményes kerttel. 2) Kepefa czimen, mintegy 14 ölet tevő lágyfa, természetben leszállítva. 3) 10 hold kaszáló és 2 hold szántóföld. 4) Kepeválszá; czimen, a község pénztárából, havi cöllegeges részletekben évi 400 frt o. é. 5) Stola 40—50 frt. Köteles a megválasztandó rom. kath. kántortanító a II—VI. oszt. leánygyermekeket, a törvény követelménye szerint, az előirt tantárgyakból oktatni és a kántori teendőket teljesíteni. Kellően felszerelt folyamodványok 1887. évi január hó 10-éig alulírttához küldendők. Pályázók sziveskedjenek január hó 16-án tartandó próbán személyesen megjelenni. Csik-Szent-Domokos, 1886. Deczember 23-án tartott egyháztanács-iskolaszéki gyűlésből. Varga Ferencz, s. k. isk.-széki elnök.

— **Pályázat.** A túri rom. kath. kántor-tanítói állomás Bálint Alajos urnak Sz.-Kereszturra lett kinevezése folytán üresedésbe jöven, arra ezennel pályázat nyitattik. Járandóságai: 1) Két szobából álló lakás pinczével, nyári konyha sütőkemenczével, kamra. Egy kőistálló, mellette kis szin. 723 négyszögöl veteményes kert. 2) Hét hold 200 négyszögöl szántó, hat hold 104 négyszögöl kaszáló, ez utóbbiból 4 hold s fél a legelőből lévén kiszakítva megkaszálás esetén a közlegelőre marhát kihajtani nem lehet. Szántó és kaszálónak javadalmas által fizetendő évi adója 18 frt. 3) Az elemi iskola alapjából havonként kivehető összesen 63 frt. 4) a Heneféle alpból évnegyedenként kivehető összesen 25 frt 20 kr. 5) a Püspök uradalmi pénztárból évnegyedenként kivehető összesen 31 frt 80 kr. 6) a Haynald alpból félevenként kivehető összesen 48 frt 56 kr. 7) a megyei segélyalpból félevenként kivehető összesen 30 frt. Kántortanítói teendőkön kívül kötelesség a sekrestyében segédkezni és a templomot tisztán tartani. Pályázók felhivatnak, hogy kántortanítói oklevél s eddigi szolgálataikról való okmányokkal felszerelt kérésüket legkésőbb január 23-ig alulírt iskolaszéki elnökséghez adják be. Túr, 1886. deczember 29-én. Gál Miklós, r. k. lelkész, iszk. elnök.

— **Pályázat.** A csik-madefalvi rom. kath. kántortanítói állomásra pályázat nyitattik. Évi jövedelme: Az új iskolaépületben csinos lakás, mely áll: két szobából egy konyha és kamarából, nekülönben jókarban lévő gazdasági épületekből. 2. Az iskolaszék pénztárából két részletben 100 frt. 3. 40 kalonczya ősz-uzyanannyi tavasz gabona. 4. Oszporából 40 frt. 5. Stólából 20 frt. 6. 60 terü lágyfa. 7. 2 hold szántó és 3 hold kaszáló. 8. Veteményes kert. Pályázók felhivatnak, miszerint 1887. évi január hó 13-án a hely szinén porbára személyesen megjelenni, és okmányokkal felszerelt folyamodványaikat január hó 15-ig bezárolag alulírttához beküldeni sziveskedjenek. Csik-Rikos, 1886. decz. 24. Murányi Kálmán, plebános.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomott a piisp. lyc. nyomda gyorsajtaján Gyulafehérvárrt.

